קיצור שלחן ערוך — שהאבל אסור במלאכה

אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בָּהֶם כָּל שִׁבְעָה: בִּמְלָאכָה, בִּרְחִיצָה, בְּסִיכָה, בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל, וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, וְאָסוּר בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם, וְאָסוּר בְּגִהוּץ וּבְתִסְפֹּרֶת וּבְכָל מִינֵי שִׂמְחָה. וְאָסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן.

מְלָאכָה כֵּיצַד. כָּל שִׁלשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים, אָסוּר בִּמְלָאכָה, אֲפִלּוּ הוּא עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה. מִיּוֹם הָרְבִיעִי וְאֵילֵךְ, אִם הוּא עָנִי וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, עוֹשֶׂה בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן הָאִשָּׁה עוֹשָׂה מְלַאכְתָּהּ בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ בְּצִנְעָא כְּדֵי פַּרְנָסָתָהּ. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים, תָּבוֹא מְאֵרָה לִשְׁכֵנָיו שֶׁהִצְרִיכוּהוּ לְכָךְ, כִּי עֲלֵיהֶם מָטָל לְהַשְׁגִּיחַ עַל הֶעָנִי, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּימֵי אֵבְלוֹ.

אֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ עַל יְדֵי אֲחֵרִים וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי גּוֹי, אָסוּר. וְאִם הַמְּלָאכָה דָּבָר נָחוּץ מְאֹד וְיָכוֹל לָבוֹא לִידֵי הֶפְסֵד, יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם.

כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר בִּמְלָאכָה, כָּךְ אָסוּר לוֹ לִשָּׂא וְלִתֵּן בִּסְחוֹרָה. וְאִם יֵשׁ לוֹ סְחוֹרָה שֶׁאִם לֹא יִמְכְּרֶנָּה עַכְשָׁו יִהְיֶה לוֹ הֶפְסֵד מִן הַקֶּרֶן, יַעֲשֶׂה גַּם כֵּן שְׁאֵלַת חָכָם. וְאִם בָּאוּ שַׁיָּרוֹת אוֹ סְפִינוֹת שֶׁמּוֹכְרִים עַתָּה בְּזוֹל וְאַחַר כָּךְ לֹא יִמְצָא, וְכֵן אִם הוּא בְּיָרִיד וְשָׁמַע שְׁמוּעָה קְרוֹבָה, יָכוֹל לִמְכּוֹר וְלִקְנוֹת עַל יְדֵי אֲחֵרִים.

מֻתָּר לְהַלְוֹות בְּרִבִּית עַל יְדֵי אֲחֵרִים לְגוֹיִם הָרְגִילִים לִלְוֹות מִמֶּנּוּ. וְהוּא הַדִּין לִמְכּוֹר סְחוֹרָה לָרְגִילִים אֶצְלוֹ, שֶׁלֹּא יַרְגִּילוּ אֶת עַצְמָם אֵצֶל אֲחֵרִים.

מֻתָּר לוֹ לְשַׁלּוֹחַ לִגְבּוֹת חוֹבוֹתָיו שֵׁישׁ בָּהֶם חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִתְקַלְקְלוּ.

כְּתִיבָה הַמֻּתֶּרֶת בְּחֹל הַמּוֹעֵד, מֻתֶּרֶת גַּם לְאָבֵל אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר.

אָבֵל, שֶׁשָּׁדְּחוּ בְיָד אֲחֵרִים בַּאֲרִיסוּת (דְּהַיְנוּ לִשְׁלִישׁ אוֹ לִרְבִיעַ), אוֹ בַּחֲכִירוּת (שֶׁנּוֹתֵן הַמְקַבֵּל לְבַעַל הַשָּׂדֶה סְכוּם קָצוּב מִפֵּרוֹת הַשָּׂדֶה) אוֹ בְּקַבָּלָנוּת (שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מָעוֹת בִּשְׂכִירוּת), הֲרֵי אֵלּוּ עוֹבְדִין כְּדַרְכָּן בִּימֵי הָאֵבֶל שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה, דְּכֵיוָן שֶׁהָעֲבוֹדָה זֹאת לְתוֹעֶלֶת שֶׁלָּהֶם, אֵין לָהֶם לְהַפְסִיד בִּשְׁבִיל אֵבְלוֹ. אֲבָל אִם יֵשׁ לָאָבֵל שְׂכִיר יוֹם לַעֲשׂוֹת בִּשָּׂדֵהוּ, אָסוּר אֲפִלּוּ אִם הַשָּׂדֶה בְּעִיר אַחֶרֶת, כֵּיוָן שֶׁעֲבוֹדָה זֹאת, הִיא לְתוֹעֶלֶת הָאָבֵל וְהִיא בְּפַרְהֶסְיָא (וְעַיֵּן לְעֵיל סָעִיף יג).

אִם הָאָבֵל הוּא אָרִיס בְּשָׂדֶה שֶׁל אַחֵר, אָסוּר לוֹ לַעֲבוֹד בּוֹ בְּעַצְמוֹ. אֲבָל עַל יְדֵי אֲחֵרִים, מֻתָּר, מִשּׁוּם דְּאֵין זֹאת נִקְרֵאת מְלֶאכֶת הָאָבֵל אֶלָּא מְלֶאכֶת בַּעַל הַשָּׂדֶה. וְאִם יֵשׁ שְׁאָר דָּבָר שֶׁל אֲחֵרִים בְּיַד הָאָבֵל לַעֲשׂוֹתוֹ, לֹא יַעֲשֶׂה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֲחֵרִים. אַךְ כְּשֶׁהוּא דָּבָר הָאָבֵד, יַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אֲחֵרִים.

בְּהֵמוֹת שֶׁל הָאָבֵל הַמְּשֻׁכָּרִים לְאַחֵר, מֻתָּר הַשּׁוֹכֵר לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מְלָאכָה, כֵּיוָן שֶׁשְּׂכָרָם קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה אָבֵל, וּשְׂכִירוּת קַנְיָא, וְהַוְיָן שֶׁל הַשּׁוֹכֵר. וּלְאַחַר כְּלוֹת יְמֵי הַשְּׂכִירוּת, אָסוּר.

מֻתָּר לָאָבֵל לְקַבֵּל מְלָאכָה לַעֲשׂוֹתָהּ אַחַר יְמֵי אֲבֵלוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשְׁקֹל וְלֹא יִמְדֹּד כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בִּשְׁאָר פְּעָמִים.

הָיְתָה לָאָבֵל אֵיזוֹ מְלָאכָה בְּיַד אַחֵר, כֵּיוָן שֶׁהִיא בְקַבְּלָנוּת וְקִבֵּל אֶת הַמְּלָאכָה קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה אָבֵל וְגַם הִיא בְּצִנְעָא בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַמְּלָאכָה, לָכֵן מֻתָּר לוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ.

מְלֶאכֶת בִּנְיָן שֶׁל הָאָבֵל, אֲפִלּוּ עַל יְדֵי גוֹי וּבְקַבְּלָנוּת וּבְמָקוֹם רָחוֹק שֶׁאֵין יִשְׂרְאֵלִים דָּרִים שָׁם, אָסוּר. וּמְלֶאכֶת שָׂדֵהוּ בְיַד אֲחֵרִים בְּקַבְּלָנוּת, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא נוֹתֵן לַפּוֹעֵל שָׂכָר קָצוּב בְּעַד כָּל עֲבוֹדוֹת הַשָּׂדֶה, חֲרִישָׁה וּזְרִיעָה וּקְצִירָה וְכַדּוֹמֶה, יֵשׁ מַתִּירִין וְיֵשׁ אוֹסְרִין.

מְלָאכוֹת הַבַּיִת, אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְלָאכָה לָאָבֵל, וּמֻתָּר לְאִשָּׁה בִּימֵי אֲבֵלָהּ לֶאֱפוֹת וּלְבַשֵּׁל וְלַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הַבַּיִת מַה שֶּׁצָּרִיךְ לָהּ. אֲבָל מַה שֶּׁאֵינוֹ צָרִיךְ לָהּ, אָסוּר. וְכֵן מִשָּׁרֶתֶת שֶׁאֵרַע לָהּ אֵבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְשָׁרֶתֶת בְּשָׂכָר, מֻתָּר לָהּ לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הַבָּיִת. אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה מַה שֶּׁאֵינוֹ צָרְכֵי הַבַּיִת אֶלָּא לְהַרְוִיחַ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא תֵצֵא מִן הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁאָר אָבֵל.

שְׁנֵי שֻׁתָּפִים חֲנֻנִים שֶׁאֵרַע אֵבֶל לְאֶחָד מֵהֶם, נוֹעֲלִים חֲנוּתָם, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הַשֻּׁתָּף בְּפַרְהֶסְיָא. אֲבָל יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֲפִלּוּ בְעֵסֶק הַשֻּׁתָּפוּת. וְאִם הָאָבֵל הוּא אָדָם חָשׁוּב וְהַשֻּׁתָּפוּת נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁיֵּשׁ לָאָבֵל חֵלֶק בּוֹ, אָסוּר לַשֵּׁנִי לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וּבִמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד גָּדוֹל אִם גַּם הַשֻּׁתָּף שֶׁל הָאָבֵל לֹא יִפְתַּח הֶחָנוּת, יַעֲשׂוּ שְׁאֵלַת חָכָם אִם לְהַתִּיר לְאַחַר שִׁלְשָׁה יָמִים (וְעַיֵּן בְּהַגָּהוֹת הג' מהרב"פ זצ"ל ובחכ"א קונט' מַצֶּבֶת מֹשֶׁה סִימָן ד' ובברכ"י).